

národní
úložiště
šedé
literatury

Doporučení pro budoucí českou strategii proti systematickým dezinformačním operacím cizích mocností

Janda, Jakub
2016

Dostupný z <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-253567>

Dílo je chráněno podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Tento dokument byl stažen z Národního úložiště šedé literatury (NUŠL).

Datum stažení: 27.06.2017

Další dokumenty můžete najít prostřednictvím vyhledávacího rozhraní nusl.cz .

Doporučení pro budoucí českou strategii proti systematickým dezinformačním operacím cizích mocností

Jakub Janda

Zástupce ředitele think-tanku Evropské hodnoty

Vedoucí programu Kremlin Watch

Kremlin Watch je strategický program think-tanku Evropské hodnoty, který má za cíl rozkrývat a čelit jednotlivým nástrojům hybridní války Ruské federace zaměřené proti liberálně-demokratickému systému.

Ruská federace vede proti západním státům systematickou dezinformační kampaň, která je Kremlem považována za jeden z nástrojů hybridních (případně nelineárních) snah. Ta má za cíl rozložit jednotu EU a NATO, likvidovat důvěru k demokratickým institucím a zvýšit podporu protisystémových radikálních a extremistických sil, které mají k jednání Ruské federace pozitivní vztah. Fakticky se pokouší přimět protivníka k jednání, které vyhovuje agresorovi.

Náčelník generálního štábu ozbrojených sil Ruské federace tyto snahy [popisuje jako](#) „informační konfrontace cílicí na snížení bojového potenciálu nepřítele“. Ministr obrany Ruské federace Sergej Šojgu [v roce 2015 prohlásil](#): „Přišel čas, abychom si všichni přiznali, že slova, kamera, fotografie, internet a informace obecně se staly dalším typem zbraně, dalším typem ozbrojených sil.“ Tímto způsobem vnímá informace politický režim Ruské federace (dále v textu pro zkrácení referován jako Kreml).

Lze konstatovat, že cílem těchto snah je podkopání minimálně dvou konkrétních zájmů ČR definovaných v platné [Bezpečnostní strategii ČR](#):

- *zajištění suverenity a politické nezávislosti ČR (životní zájem ČR)*
- *posilování soudržnosti a efektivnosti NATO a EU a zachování funkční a věrohodné transatlantické vazby (Strategický zájem ČR)*

Agresivní jednání Ruské federace reflektují aktualizované strategické dokumenty českého státu.

- „Některé státy usilují o revizi stávajícího mezinárodního uspořádání a jsou připraveny k dosažení svých mocenských cílů použitím metod hybridního válčení, kombinujících konvenční i nekonvenční vojenské prostředky s nevojenskými nástroji (propaganda využívající tradiční i nová média, zpravodajské dezinformační akce, kybernetické útoky, politický a ekonomický nátlak, vysílání neoznačených příslušníků ozbrojených sil),“ [popisuje situaci Bezpečnostní strategie ČR](#).
- „(...) Rusko v současnosti zásadním způsobem destabilizuje evropskou bezpečnostní architekturu,“ [konstatuje Koncepce zahraniční politiky ČR](#).

Pro přehlednost rozdělujeme aktivity cizí agresivní moci a jejich spojenců do sedmi oblastí, které v evropském kontextu pozorujeme. Seznam je indikativní a není vyčerpávající, má posloužit pro základní konceptualizaci tohoto často nepřehledného fenoménu.

Konceptuální přehled dezinformačních a vlivových snah Ruské federace na území ČR:

Nástroj	Zpravodajské a vlivové operace	Dezinformační snahy	Relevantní političtí spojenci	Nevládní subjekty v roli spojenců	Podpora radikálních a extremistických sil	Etnická menšina	Ekonomické operace
Obecně o nástroji	Zájmem agresivní cizí moci je získat citlivé a utajované informace o fungování cílového státu, jeho bezpečnostních struktur, ale i o klíčových osobách státu. Tyto informace mohou být pro cizí mocnost užitečné pro vydírání, vyhrožování, nebo pro vytvoření tlaku na slabá místa v klíčovém okamžiku. Například při rozhodování státu o aktivaci článku 5 Washingtonské smlouvy, případně při rozhodování o jednání v rámci NATO a EU.	Ruská federace provozuje své komunikační kanály, kterými pomocí dezinformačních metod šíří konkrétní sdělení, která korespondují s její aktuální politickou pozicí a jejími cíli. Kromě oficiálně přiznaných kvazimediálních projektů (RT, Sputnik) existuje další řada subjektů a osob, které přímo či nepřímo spolupracují v zájmu Ruské federace na ideologické bázi.	Kreml podporuje své politické spojence v evropských státech. Povětšinou jde o ideologickou a politickou podporu, jako jsou například pravidelné ceremoniální návštěvy v Ruské federaci, či finance (francouzská Národní fronta). Tito spojenci jsou Kremlem využíváni pro jeho legitimizaci.	Kreml orchestruje či plně využívá spojenců v roli nevládních organizací, které hájí jeho zájmy v daných cílových státech. Málodky jsou tyto subjekty transparentní ve své vlastnické, personální a finanční struktuře.	Zájmem Ruské federace je přímo či nepřímo podporovat protisystémové subjekty, které útočí na demokratické instituce a (ne nutně vždy) podporují zájmy Ruské federace. Jde o ideologickou podporu, která se například projevuje i materiálně – cestami těchto osob do Ruské federace či na ruskými silami a zájmy okupovaná území Ukrajiny.	Etničtí Rusové žijící v evropských státech jsou Ruskou federací vnímáni jako předpolí, které je možno použít pro vojenské cíle (příklad: Ukrajina) nebo pro politické cíle tlaku na místní vlády (příklad: pobaltské státy). To samo o sobě neznamená, že značné části těchto komunit nejsou loajální ke státům, v kterých žijí.	Jde o snahy společností blízkých Kremlu o politický vliv na území daného státu. Většinou se koncentrují do strategických odvětví spojených s energetikou. Kreml tak skrze plášť komerčních společností prosazuje své zájmy.
Modelové příklady	Kauza agenta Rachardža, který z prostředí Generálního štábu AČR vynesl do Ruské federace citlivé informace. Přestože nejsou veřejně známy detaily této kauzy, lze ji obecně považovat za modelový příklad.	Česká verze Sputniku. Čtyři desítky relevantních dezinformačních projektů s povětšinou skrývanými vlastnickými, personálními a finančními strukturami, které pravidelně šíří dezinformace a konspirační teorie v linii pozice Kremlu.	Stabilní shoda politických pozic Kremlu s postoji hájenými prezidentem Zemanem, představiteli KSČM, nebo například exprezidentem Klausem.	„Institut slovanských strategických studií“, jehož aktivity lze popsat jako překládání pozic Kremlu do českého jazyka.	Ideologické propojení mezi některými subjekty české krajně pravicové scény (například Národní demokracie), na které poukazuje Zpráva o stavu extremistické scény MVČR 2015.	Příkladem mohou být aktivity časopisu Artěk. Prozatím jinak nelze pozorovat rozsáhlejší pro-kremelské aktivity mezi českou ruskojazyčnou menšinou.	Příkladem mohou být: Politické aktivity představitel české pobočky společnosti Lukoil.

1. Možné dopady dezinformačních snah agresivních mocností na území ČR

Než se přesuneme k návrhům opatření proti dezinformačním a vlivovým operacím agresivních cizích mocností, je potřeba nepřemýšlet pouze nad současnými hrozbami, ale i nad těmi, které jsou v následujících třech letech myslitelné. Náš přehled není vyčerpávající, spíše indikativní. Rozlišujeme fenomény přímo ohrožující bezpečnostní zájmy ČR a další fenomény, které mají hlubší politicko-bezpečnostní dopady.

2. Možné scénáře dopadů dezinformačních snah

V následujících třech letech je reálné, že se v případě podcenění reakce demokratického státu v ČR může zhmotnit následujících sedm fenoménů:

1. Veřejnoprávní média mohou být soustředěným politickým tlakem částečně umlčena a zestátněna, v důsledku čehož mohou přestat plnit svou dosavadní roli jedněch z nejlépe vybavených a aktivních epicenter svobodné žurnalistiky, která vykonávají veřejnoprávní službu. Na fragmentovaném mediálním trhu přerozděleném mezi oligarchické zájmy by to znamenalo systémovou kvalitativní změnu k horšímu.
2. Dezinformační snahy mohou získat vyšší zdání důvěryhodnosti tak, že například značná část prvovoličů přestane důvěřovat seriózním zpravodajským zdrojům a při důvěře konspiračním narativům začne hromadněji tíhnout k podpoře extremistických subjektů (příkladem budiž dominance Jobbiku mezi maďarskými prvovoliči nebo LSNS mezi slovenskými prvovoliči). Takový krajně pravicový subjekt zatím v ČR neexistuje, jeho vznik a etablování však může být jen otázkou času.
3. Kromě KSČM se i další relevantní politické subjekty mohou s vývojem stát více náklonní k pro-kremelským narativům a stát se obhájci zájmů Ruské federace v ČR. Část voličů a členů dalších politických stran je již dnes receptivní k pro-kremelským sdělením. Dosavadní vedení stran ČSSD, ODS či KDU-ČSL prozatím drží situaci a své pro-atlantické směřování pod kontrolou, ovšem v případě dynamického vývoje a personálních změn může dojít k posunu jejich pozic. U strany TOP 09 tento vývoj není pozorovatelný a hnutí ANO se k zahraniční politice vyjadřuje spoře.
4. Konkrétní orgány a složky státu se mohou dostat pod vliv zájmů Ruské federace a stát se bezpečnostním rizikem pro ČR. Takováto infiltrace zájmů a vlivu může potenciálně paralyzovat konkrétní procesy státní politiky, například pokud by se zástupce responsivní vůči zájmům cizí moci stal vedoucím některého ze silových rezortů. Typickým příkladem by byl ministr obrany, zahraničí či vnitra za KSČM.

5. Na českém trhu mohou začít působit masivní dezinformační projekty, jako je například českojazyčné vysílání kanálu RT, případně vlivové projekty, jako jsou časopisy pro děti. Jako pilotní a doposud neúspěšný příklad může sloužit slovenský magazín Atramentový bojovník. Stát musí mít promyšlený postup, jak by na takovéto fenomény reagoval.
6. Činnost proti-západních paramilitárních skupin se může zkvalitnit a znásobit. Jako ve slovenském případě může dojít k snahám o organizaci letních táborů pro mladistvé s konkrétní protisystémovou agendou. Existence a relativní „úspěch“ těchto skupin by mohla mít významný vliv na situaci ve státních bezpečnostních sborech (zejména v policii a armádě) směrem ke snižování loajality vůči demokratickému právnímu státu a jejich demoralizaci.
7. V případě vnímaného „nezodpovědného“ jednání vlády například v migrační krizi je možná dramatická ztráta její legitimacy a podpory vedoucí k razantnímu nárůstu podpory protisystémových politických sil. Na ty je již dnes systematicky působeno ze strany Ruské federace a jejích spojenců. Tyto síly tak mohou mít značný vliv jak na veřejnou, tak politickou agendu. Příkladem může být francouzská Národní fronta.

3. Navrhovaná protiopatření

Liberálním demokraciím se tak nabízí minimálně jedenáct protiopatření, která by měly proti tomuto způsobu agrese přijmout.

Začněme opatřeními, která by po politickém rozhodnutí měl přijmout český stát. První sérií jsou kroky, které lze přijmout okamžitě, nebo v krátkodobém horizontu:

I. Je nutné identifikovat organizované dezinformační kampaně jako prioritní hrozbu a přesně je popsat do strategických dokumentů státu.

- Státní složky dokáží s jakoukoliv hrozbou systematicky nakládat, pouze pokud ji přesně popíší a kategorizují do svých koncepčních materiálů, z nichž se vytváří konkrétní postupy a zadání pro státní složky – od policie přes diplomatickou službu a armádu až po zpravodajské služby. Probíhající Audit národní bezpečnosti je správným krokem, ovšem boj proti tomuto fenoménu musí být následně dobře koordinován a reflektován v dalších bezpečnostních dokumentech státu.
- Sledování a čelení vlivu Ruské federace (a dezinformační kampaně jako jedné z jeho součástí) musí být vládou zadáno jako zásadní priorita pro Ministerstvo vnitra, obrany a zahraničí a české zpravodajské služby a ozbrojené síly. Ty by si v návaznosti na vládní zadání měly vybudovat rozsáhlejší kapacity.

- Spojení zejména mezi krajně-pravicovou extremistickou scénou a Kremlem by měla být pečlivě sledována a rozkrývána. Výroční zpráva o stavu české extremistické scény za rok 2015 tato spojení začíná popisovat. Bezpečnostní složky by měly sledovat nejen personální a institucionální konexe, ale i materiální či finanční podporu. Ta by se měla stát veřejným tématem, jakmile budou mít odpovídající složky v ruce konkrétní příklady.
- ČR má již dnes svého zástupce v EEAS East STRATCOM Team. Konkrétním krokem by mělo být vyslání zástupce ČR do NATO Centre of Excellence for Strategic Communication v Rize.

II. Česká republika potřebuje specializovaná pracoviště pro monitorování a čelení hybridním hrozbám.

- Evropské státy v reakci na dezinformační kampaně potřebují reagovat institucionálně. Jelikož jde zejména o hrozbu pro demokratické právní zřízení, na Ministerstvu vnitra by měl vzniknout tým pro hybridní hrozby (takové týmy dnes, byť s různými rolemi, existují v diplomatické službě EU či v britské a litevské státní správě), který by měl mít čtyři základní role.
 - Zaprvé, tento tým by měl reagovat na závažné vyvíjející se dezinformace. Prakticky by to znamenalo, že by v kauze „muž v hnědé bundě“ došlo k urychlené reakci na populární dezinformaci kolující po sociálních sítích. Pokud by Německo takový tým mělo, případ „Lisa“ by pravděpodobně nevyeskaloval do podoby demonstrací stovek lidí a mezinárodní roztržky, protože by informace o skutečném pozadí příběhu byly prošetřeny s nejvyšší prioritou a následně obratem zveřejněny. Tým strategické komunikace by v reálném čase také sledoval mediální zpravodajství, a pokud by zaznamenal závažnou dezinformaci, danému médiu by proaktivně poskytl dodatečné informace například ze zastupitelského úřadu ČR či EU v Kyjevě, pokud by se případ týkal Ukrajiny. V žádném případě by tento tým nevytvářel „vlastní propagandu“, ani „cenzuru“.
 - Druhou rolí týmu by mohlo být publikování pravidelného přehledu trendů dezinformačních kampaní tak, jak je vnímá politicky neutrální bezpečnostní aparát státu.
 - Třetí rolí týmu by měla být strategická sociologická a politická analýza. Stát by měl mít k dispozici standardní podrobná sociologická data o vnímané geopolitické identitě svých občanů a slabých místech společnosti pro jednotlivé komponenty dezinformační kampaně – například, které mýty a dezinformace mají jak silnou podporu mezi občany.
 - Čtvrtou rolí týmu by mohlo být vzdělávání a trénování (například členů bezpečnostních složek) a příprava odpovídajících metodik pro sběr dat a jejich analýzu.

III. Svobodná společnost musí ubránit svá média – zejména ta veřejnoprávní.

- Svobodná média jsou jedním z pilířů demokratické společnosti. Cílem dezinformačních kampaní je podkopat důvěru obyvatel k seriózním médiím a vytvořit konspiraci „establishment stojí proti lidu“. Média vždy budou chybovat a jejich důvěryhodnost je jejich vlastní zodpovědností. Zodpovědností společnosti a státu je však ubránit média před umělými a organizovanými nepřátelskými tlaky.
- Klíčová je role veřejnoprávních médií, která v české fragmentované mediální krajině mají dominantní zpravodajskou roli. Je veřejným zájmem, aby byl pečlivě rozkrývána tlak, který je na veřejnoprávní média veden zejména z pohledu pro-kremelských aktérů. Bezpečnostní složky státu by měly ochraně veřejnoprávních médií věnovat speciální pozornost – jak z pohledu fyzické a osobní, tak informační bezpečnosti.
- Rolí novinářských profesních organizací a spolků by měla být vzdělávací činnost pro české novináře v oblasti analýzy dezinformací a dezinformačních technik. Další rolí novinářských profesních organizací by mělo být členění těm, kteří status novináře zneužívají k systematické dezinformační činnosti. Takoví jednotlivci by měli být novinářskou obcí ostrakizováni, protože zneužívají postavení novináře. Velmi nízká funkčnost relevantních novinářských profesních organizací v Česku této situaci nepomáhá.

IV. Stát by měl vymáhat všechna dostupná pravidla a mechanismy, aby na svém území minimalizoval dezinformační vliv organizovaný agresivními režimy.

Vláda by měla zadat ministerstvu vnitra, aby ve spolupráci se zpravodajskými službami vytvořilo neveřejný materiál, který by rozpracoval veškeré možné právní nástroje, které stát může dále využít. Některé příklady jsou veřejně známé. Česká republika se může poučit z již vyzkoušených praktik svých evropských partnerů vůči nástrojům dezinformační kampaně Ruské federace. Vyžaduje to jen politickou vůli:

- *Rušští „novináři“ ztrácejí pobytová oprávnění v evropských zemích nebo akreditace poté, co je místní kontrarozvědky vyšetřují kvůli špionáži nebo plnění zpravodajských úkolů orgánů Ruské federace.* Podobné případy jsou známy z Polska nebo i z ČR. Po navýšení kapacit českých zpravodajských služeb by mělo jít o jeden z jejich hlavních úkolů na českém území.

- *Estonská kontrarozvědka KAPO zveřejňuje případy chycených a odsouzených ruských agentů.* Po dostatečné přípravě českého bezpečnostního aparátu na ruskou protireakci by k této praktice mělo být i po dohodě se spojenci přistoupeno.
- *Odebrání licence k užívání domény kvůli systematickému porušování novinářské etiky Sputniku v Lotyšsku.* Na českém trhu již oficiální komunikační kanál Ruské federace (tvářící se jako médium) Sputnik funguje. Zodpovědné regulační orgány by měly prozkoumat, jakým způsobem lze lotyšský postup zopakovat v českém případě.
- *Možné odebrání licence kvůli systematickému porušování novinářské etiky televiznímu vysílání stanice RT ve Velké Británii.* Je možné, že se časem v českém prostředí pokusí uchytit televizní kanál typu RT. Nahrává tomu i jazyková příbuznost se Slovenskem, které je spolu s ČR jedním ze slabých míst Aliance z pohledu politicko-společenské odolnosti proti pro-kremelským dezinformačním kampaním. Pokud by se tak stalo, české regulační orgány by následně měly reflektovat dobré evropské zkušenosti států, které případné odebrání licencí v odůvodněných případech již řešily.
- *Skutečně transparentní financování politických stran a kandidátů je základním stavebním kamenem proti vlivovým operacím cizích mocností.* Evropské zkušenosti ukazují, že vlivové operace Ruské federace mohou přicházet i skrze finanční podporu politických aktivit stran či kandidátů. Je bezpečnostním zájmem státu, aby veškeré financování politických aktivit bylo plně transparentní.
- *Různé skupiny uvnitř bezpečnostních a ozbrojených sil státu mohou být zranitelné vůči dezinformačním a vlivovým snahám Ruské federace.* Stát by měl být schopen interním způsobem zjišťovat loajalitu členů svých složek a jejich ochotu například v rámci případné aktivace článku 5 Washingtonské smlouvy bránit spojence proti případné agresi Ruské federace.

Druhou sérií kroků jsou opatření, která by měl stát přijmout v dlouhodobém a udržitelném výhledu:

V. Bezpečnostní nutností je vybudovat rozsáhlé a kvalitní občanské vzdělávání a programy mediální vzdělanosti pro mladistvé. Jinak úplně utečou do světa konspiračních teorií a extremistických stran.

- V rámci NATO je diskutován koncept politické odolnosti demokratických společností. Český stát dnes není schopen poskytnout občanské vzdělávání a základní mediální gramotnost mladistvým, z čehož u této věkové skupiny plyne mimo jiné zvýšená podpora extremistických politických proudů, zakořeněný hluboký nezájem o veřejné dění a neúčast ve volbách. Občanskému vzdělávání je na současných českých středních školách věnováno několik málo hodin vyučovaných často demotivovanými pedagogy.

- Dnešní praktická nečinnost státu vytváří časovanou bombu, která hrozí vznikem generace tvořené mladými občany, kteří jen značně omezeně sdílí základní hodnoty ústavního pořádku a jsou náchylní k extremistickým a konspiračním vlivům. Stát by měl považovat tuto situaci za bezpečnostní riziko a vytvoření skutečně rozsáhlého a kvalitního občanského vzdělávání (například po německém vzoru) a mediální gramotnosti považovat za jednu z priorit své vzdělávací politiky. Příklady ze Slovenska (20 % slovenských vysokoškoláků volilo LSNS, která šíří konspirační teorie – tato strana mezi prvovoliči dominovala) nebo Maďarska (kde je Jobbik dominantní silou nejen mezi prvovoliči, ale i na sociálních médiích) ukazují, že tato situace není hypotetická.
- Vzdělávání pouze žáků základních a středních škol však nestačí. Je nezbytně nutné, aby se mediální gramotnosti a práci s informačními zdroji prioritně věnovaly jak pedagogické fakulty, tak existující vzdělávací struktury pro již vystudované a praktikující pedagogy. Tento úkol by si za své mělo vzít MŠMT.
- Kromě práce s hlavním vzdělávacím proudem je zájmem státu věnovat speciální pozornost programům východoevropských studií. V dlouhodobém kontextu bude stát potřebovat loajální experty na východoevropský prostor. Pokud se stát nebude věnovat podpoře a kontrole kvality výstupů těchto vzdělávacích programů, dostane se do situace, kdy nebude mít systematický přísun expertů, případně se v těchto programech bude uplatňovat měkký vliv Ruské federace.

VI. Stát musí systematicky a cíleně pracovat na podpoře loajality ruskojazyčné menšiny vůči českému ústavnímu zřízení.

- Části ruskojazyčné menšiny jsou vysoce zranitelnou složkou společnosti, což ukazuje už probíhající jednání Kremlu vůči těmto komunitám ve východní Evropě. Český stát se podpoře loajality této komunity vůči českému ústavnímu pořádku věnuje minimálně. Český stát by měl provést revizi aktivit této komunity, které získávají či získávaly jeho podporu (např. časopis Artěk), a stanovit jasné priority podpory pro budoucí léta. Součástí revize by měla být analýza oficiálních i neoficiálních aktivit ambasády Ruské federace vůči ruskojazyčné komunitě.
- Stát by měl být z preventivních důvodů schopen provést hloubkový sociologický výzkum ruskojazyčné komunity žijící na území ČR, stejně jako je schopen mapovat muslimskou komunitu v ČR.
- Zásadní je rozlišovat mezi různými skupinami uvnitř této nesourodé komunity – a to podle odlišného původu a odlišných zájmů. Stát musí být schopen rozlišit skupiny k ČR loajální a přátelské a ty, které mohou být zranitelné či náchylné k zahraničnímu politickému vlivu.

VII. Téma organizovaných dezinformačních kampaní by se mělo stát jednou z priorit české zahraniční politiky. V rámci lidskoprávního akcentu ho lze zařadit do stejné kategorie se svobodou projevu.

- *Propaganda využívající tradiční i nová média a zpravodajské dezinformační akce* jsou již dnes platnou Bezpečnostní strategií ČR považovány za bezpečnostní hrozby pro tento stát. Pokud jsou tyto hrozby na mnoha úrovních přítomny jak v ČR, tak mezi jejími spojenci, mělo by být toto téma vysoko na české zahraničněpolitické agendě. Česká diplomacie by měla reálně prosazovat, aby toto téma mělo vysokou prioritu ve strukturách EU a NATO, stejně tak aby bylo vždy na agendě při odpovídajících bilaterálních i multilaterálních jednáních.
- Česká republika podporuje projekty posilující svobodu projevu, jako je Rádio Svobodná Evropa/Rádio Svoboda nebo vznikající hub ruskojazyčných médií se sídlem v Praze, krátkodobě podpořila též ukrajinský projekt StopFake.org. Tato podpora by měla být řadově navýšena a prosazování svobody projevu by mělo být v tradici lidskoprávní zahraniční politiky ČR považováno za český brand.
- Vzhledem k rozsáhlým ruským špionážním aktivitám Česká republika může iniciovat snahu o systematické snížení počtu diplomatického personálu na ambasádách Ruské federace v zemích střední a východní Evropy. Pokud by ČR snižovala počet akreditovaných ruských diplomatů bilaterálně, výsledkem by pravděpodobně bylo vylidnění relativně malé české ambasády v Moskvě. Proto by bylo taktičtější, kdyby česká diplomacie iniciovala jednání podobně přemýšlejících spojeneckých států zejména ve střední, východní a případně severní Evropě, které by k systematickému snižování ruského diplomatického personálu mohly přistoupit skupinově. Ruská odvěta by tak byla přirozeně rozmělněna a nebyla by zaměřena čistě na Českou republiku.

Demokratický stát musí být ve svém jednání limitován. Jeho role je a musí být omezena, abychom se nedostali do orwellovské totality. Řadu aktivit však mohou vykonávat občané sami, s využitím existujícího právního rámce a ústavních svobod. Existuje minimálně pět kroků, ke kterým by měla přistoupit občanská společnost:

VIII. Urgentně potřebujeme důvěryhodné projekty, které budou na denní bázi rozkládat dezinformace a lživé konspirační teorie.

- V českém veřejném prostoru se týdně pohybují desítky dezinformací, které vytrvale snižují důvěru občanů k demokratickým institucím i k jakýmkoliv seriózním zdrojům informací. Většina z nich stojí na primitivním sdělení – Západ a jeho představitelé se chovají špatně, Rusko dobře, nebo alespoň podobně nedokonale. Definicí dezinformace je, že stojí na nepravdivém popisu

reality a snaze oklamat diváka. Na Ukrajině vznikl pod ruskou dezinformační agresí projekt StopFake.org, který na denní bázi rozkládá dezinformace a lživé konspirační teorie. V Česku jsou dosavadní aktivity projektů, jako je Demagog.cz, i z kapacitních důvodů prozatím nedostatečné. Je zájmem společnosti, aby fungovaly na plné obrátky.

IX. Je potřeba přesně pojmenovat a konfrontovat hrozby na české politické scéně.

- Pokud někteří ústavní činitelé jednají zcela v rozporu s životními a strategickými zájmy státu, je třeba je se vši rozhodností volat k odpovědnosti. Bezpečnostní strategie České republiky označuje za životní zájem státu – *politickou nezávislost ČR*. Za strategický zájem státu označuje *posilování soudržnosti a efektivnosti NATO a EU a zachování funkční a věrohodné transatlantické vazby*.
- Pokud představitelé KSČM opakovaně zpochybňují české zapojení v NATO a pravidelně kopírují pozice agresivního Kremlu nebo vytrvale pracují na podkopání české zahraničněpolitické linie svými aktivitami a cestami na Donbas a do Moskvy, je třeba se ptát, proč osoby představující bezpečnostní riziko ostatní demokratické politické strany nechají zasedat v parlamentních orgánech pro citlivé otázky národní bezpečnosti, jako jsou například komise pro kontrolu zpravodajských služeb.

X. Pravidelní šířitelé dezinformací a pozice Kremlu musí být veřejně identifikováni a na základě prokázaných sérií jimi šířených dezinformací konfrontováni. Poté by měli ztratit důvěryhodnost.

- Ve svobodné společnosti existuje svoboda projevu, proto nikdo nesmí být zákonem trestán za projevení svého názoru. Svobodu projevu je potřeba využívat ke svobodné, avšak tvrdé diskuzi v rámci občanské společnosti. Například o tom, že pokud někdo vytrvale hájí pozici režimu agresivního proti našim životním zájmům, případně vytrvale šíří dezinformace, je třeba se veřejně ptát, v čím zájmu jedná a čeho se mu za to dostává.
- V českojazyčném prostoru existují desítky webů pravidelně publikujících dezinformace s pro-kremelským akcentem. Pokud nějaký mediální či kvazimediální projekt pravidelně publikuje nepravdivé informace, měl by být považován za zaujatý a ztratit důvěryhodnost. Lež není alternativní názor. Jedním ze znaků média také je, že pokud publikuje nepravdivou či nepřesnou informaci, obratem ji opraví a omluví se. Pokud tak nečiní, pozbývá důvěryhodnost.
- Občanská společnost musí vytvořit sociální tlak na demokratické politiky a veřejné osobnosti, aby se na těchto webech neobjevovali, nešpinili si své jméno a nelegitimizovali svou přítomností konspirační dezinformační projekty s prokazatelnou protisystémovou agendou.

- Profesionální novinářské organizace by toto téma měly vzít vážně a začít vzdělávat své členy, ale také ostrakizovat ty, kteří se označují za novináře a přitom systematicky šíří dezinformace podle jedné politické linky. Takové osoby by měly být profesionální novinářskou komunitou veřejně označeny za ty, které se za statut novináře jen skrývají. Autoregulace daného odvětví by měla být přirozenou reakcí, pokud daní jednotlivci systematicky porušují (byť často nepsaná) pravidla novinářské etiky. Problémem české scény je limitovaná funkčnost a vůbec reálná existence takových profesionálních organizací.

XI. Potřebujeme systematicky odhalovat, kdo za kterým dezinformačním projektem stojí.

- Na českém internetu existují desítky kvazimediálních projektů šířících dezinformace, o jejichž zájmech, financování i personálním obsazení není známo nic, nebo velmi málo. Pokud má mít médium důvěru veřejnosti, je transparentnost jeho financování a personálního obsazení samozřejmostí.
- Občanská společnost tuto transparentnost musí vyžadovat. Je veřejným zájmem vědět, kdo a s jakým zájmem šíří v české debatě dezinformace. Odhalování a rozkrývání pozadí dezinformačních projektů by mělo být jednou z priorit jak pro českou kontrarozvědku, tak pro investigativní novináře.

© **Evropské hodnoty z.s. 2016**

Think-tank Evropské hodnoty je nevládní odborná instituce bránící liberální demokracii.

Naší vizí je svobodné, bezpečné a prosperující Česko ve střední Evropě, která je pevnou součástí Západu.

Pomáháme čelit agresivním režimům, radikalizaci uvnitř společnosti, šíření autoritářských tendencí a extrémistických ideologií včetně islamismu.

Politikům předkládáme odborná doporučení a systematicky sledujeme a hodnotíme jejich práci. Za základní prvky vysoké politické kultury považujeme aktivní občany, zodpovědné politiky a soudržnou společnost, která sdílí hodnoty svobody a demokracie.

Od roku 2005 se jako nevládní nezisková organizace, která není spojena s žádnou politickou stranou, věnujeme výzkumné a vzdělávací činnosti. Vedle vydávání odborných publikací a komentářů pro média, pořádáme konference, semináře a školení pro odbornou i širší veřejnost. Na svých akcích zprostředkováváme dialog mezi politiky, odborníky, novináři, podnikateli i studenty.

THINK-TANK EVROPSKÉ HODNOTY

Vlkova 36, 130 00 Praha 3

info@evropskehodnoty.cz

www.evropskehodnoty.cz

facebook.com/Evropskehodnoty